

Rapport 2011:38

Arkeologisk utredning, etapp 1 och 2

Korskullens camping i Söderköping Schaktningar för nybyggnation

Intill RAÄ 3
Söderköping 3:63
Söderköpings stad och kommun
Östergötlands län

Olle Hörfors

Ö S T E R G Ö T L A N D S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

Korskullens camping i Söderköping

Schaktningar för nybyggnation

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte	4
Resultat	6
Referenser	6
Tekniska uppgifter.	9

Omslagsbild: Entrén till Korskullens Camping med schaktningen i full gång. Milstenen RAA 3 i böger bildkant. Bild Olle Hörfors 2011.

Ö S T E R G Ö T L A N D S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

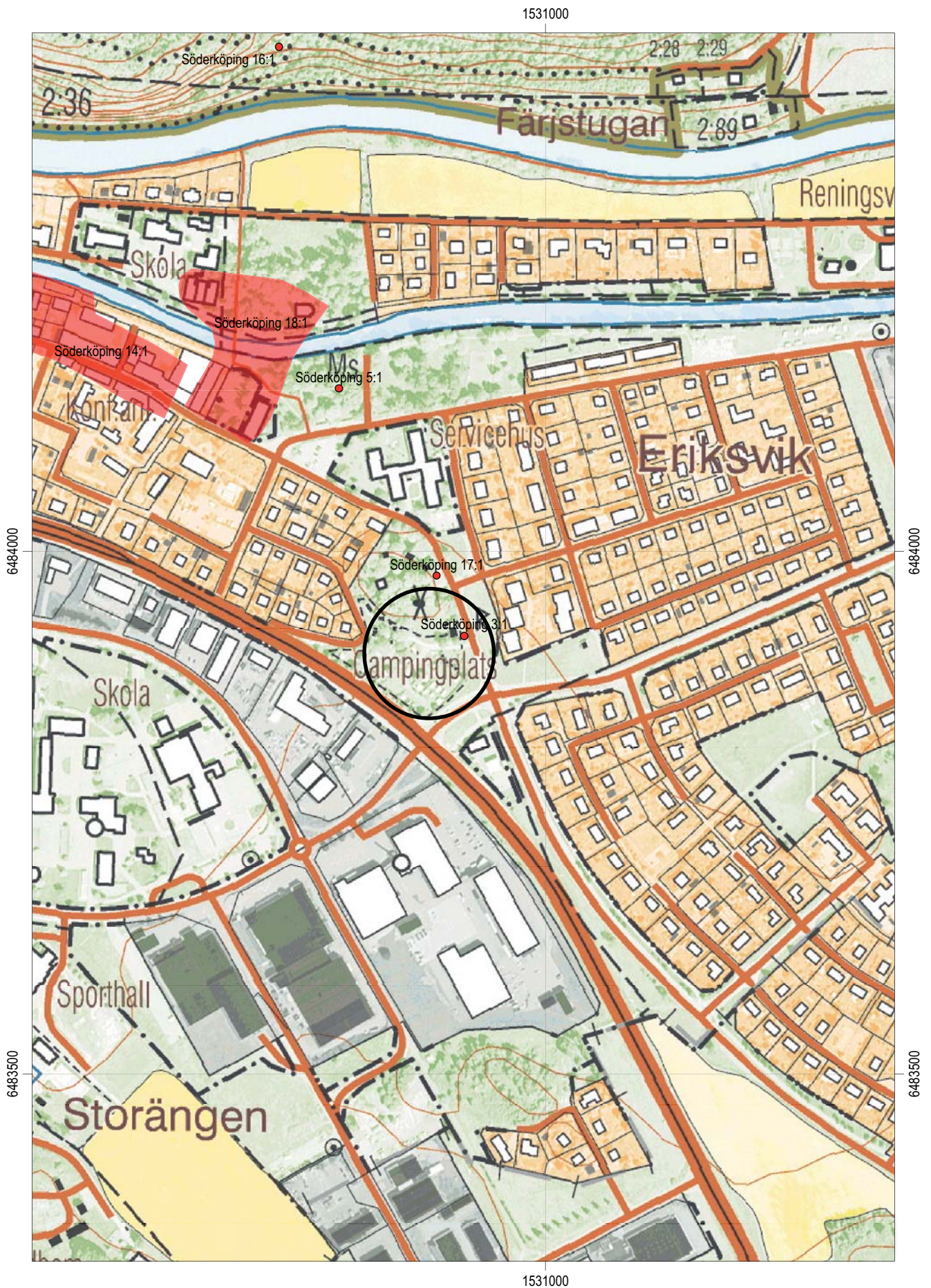
Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandsmuseum.se • www.ostergotlandsmuseum.se

Sammanfattning

I april 2011 genomförde Östergötlands museum en arkeologisk utredning etapp 1 och 2 i samband med grävarbeten vid Korskullens Camping, fastigheten Söderköping 3:63, Söderköpings stad och kommun. Uppdragsgivare och kostnadsansvarig var Söderköpings Camping och Vandrarhem AB genom Johan Stenberg. Projektledare var antikvarie Mats Magnusson medan antikvarie Olle Hörfors, svarade för fältarbete och rapport. Båda representerar Östergötlands museum.

Olle Hörfors
antikvarie

Figur 2. Korskullen är belägen strax sydväst om Söderköpings medeltida stadsområde men inom den nuvarande staden. Utdrag ur digitala Fastighetskartan, blad 8G6G Söderköping, med undersökningsområdet markerat. Skala 1:5 000.

Inledning

I april 2011 genomförde Östergötlands museum en arkeologisk utredning etapp 1 och 2 i samband med gräv arbeten vid Korskullens Camping, fastigheten Söderköping 3:63, Söderköpings stad och kommun. Uppdragsgivare och kostnadsansvarig var Söderköpings Camping och Vandrarhem AB genom Johan Stenberg. Projektledare var antikvarie Mats Magnusson medan antikvarie Olle Hörfors, svarade för fältarbete och rapport. Båda representerar Östergötlands museum.

Områdesbeskrivning

Utredningsområdet är beläget ca 300 meter sydöst om den förmodade gränsen för Söderköpings medeltida stadsområde. Det arkeologiska källmaterialet har påvisat att en tät och regelbunden stadsbebyggelse var under uppbyggnad från tidigt 1200-tal. Vid 1200-talets slut var de flesta av stadens medeltida institutioner fullt utvecklade. Gatunätet inom Söderköpings centrala delar har visat sig i stort vara det samma idag som under medeltiden med vissa förskjutningar och den skillnaden att en hel del mindre gränder försvunnit under årens lopp (Broberg & Hasselmo 1978).

Korskullen har utgjort ett tydligt landmärke i landskapet längs Storån och utmed vägen mellan Söderköping och Skönberga/Viggeby. Utredningsområdet består av en höjd som ligger mellan fem- och tiometerskurvan samt marken direkt nedanför denna. De förhistoriska lämningarna i närområdet tycks följa femtoneterskurvan. Korskullens bör under järnåldern ha stuckit upp som en ö i ett i övrigt relativt sankt område. Kanske kan det funna fragmentet från en runsten (RAÄ 17) utgöra resterna efter en markör för ett vad eller dylikt på platsen. Runstensfragmentet är hittat i åkermarken nedanför kullen och är publicerat i Fornvännen 1959 (Sven B F Jansson 1959).

Figur 3. Runstensfragmentet från Korskullen, RAÄ 17. Bild Ivar Andersson Fornvännen 1959.

I utredningsområdet står också en milsten, RAÄ 3, som är flyttad från en ursprunglig placering på andra sidan Skönbergagatan.

På äldre kartmaterial över stadens jordar framgår att Korskullen varit ett ouppodlat uppstickande impediment i den omgivande åkermarken beläget i östra utkanten av stadens jordar på gränsen till Husby ägor. På den äldsta kartan, Jean de Rogiers uppmätning av stadens jordar från 1642 (handling D111-1:1 i Lantmäteriverkets arkiv) ligger själva kullen precis utanför odlingsmarken, utskuren ur åga 166, Elisabeth Falltins skattejord. Marken direkt söder om kullen odlas av Skönberga prästgård, vilket kan vara en förklaring till namnet ”korskullen” om själva kullen varit kyrkoägd vilket inte framgår av kartan. På en senare karta över stadens jordar, upprättad 1813 (handling D111-1:5) syns hur den som berg i dagen markerade kullen är utskuren ur omgivande åkermark, åga 54 tillhörig magister Anders Simonsson.

Korskullen kom dock först i sen tid att tillhöra Söderköpings stad. Istället tillhörde själva kullen Husby och finns karterad inom Husby ägor för första gången 1650 (handling D100-19:d:16:2 i Lantmäteristyrelsens arkiv).

En geometrisk avmätning från 1692 visar kullen omgiven av åkermark precis utanför stadens tull, som också är markerad på kartan (handling D19:45 i Lantmäteristyrelsens arkiv). I samband med ett storskifte 1802 kom Skattegården att flytta till platsen. Dess byggnader står kvar med undantag av de lador som brann på 1920-talet (Lihoff 1978).

Kartmaterialet visar alltså att kullen legat oskiftad och obrukad, men att stadens och Husbys åkermark legat tätt upp mot den samt att förhållandena inte i något väsentligt avseende verkar ha förändrats genom århundradena.

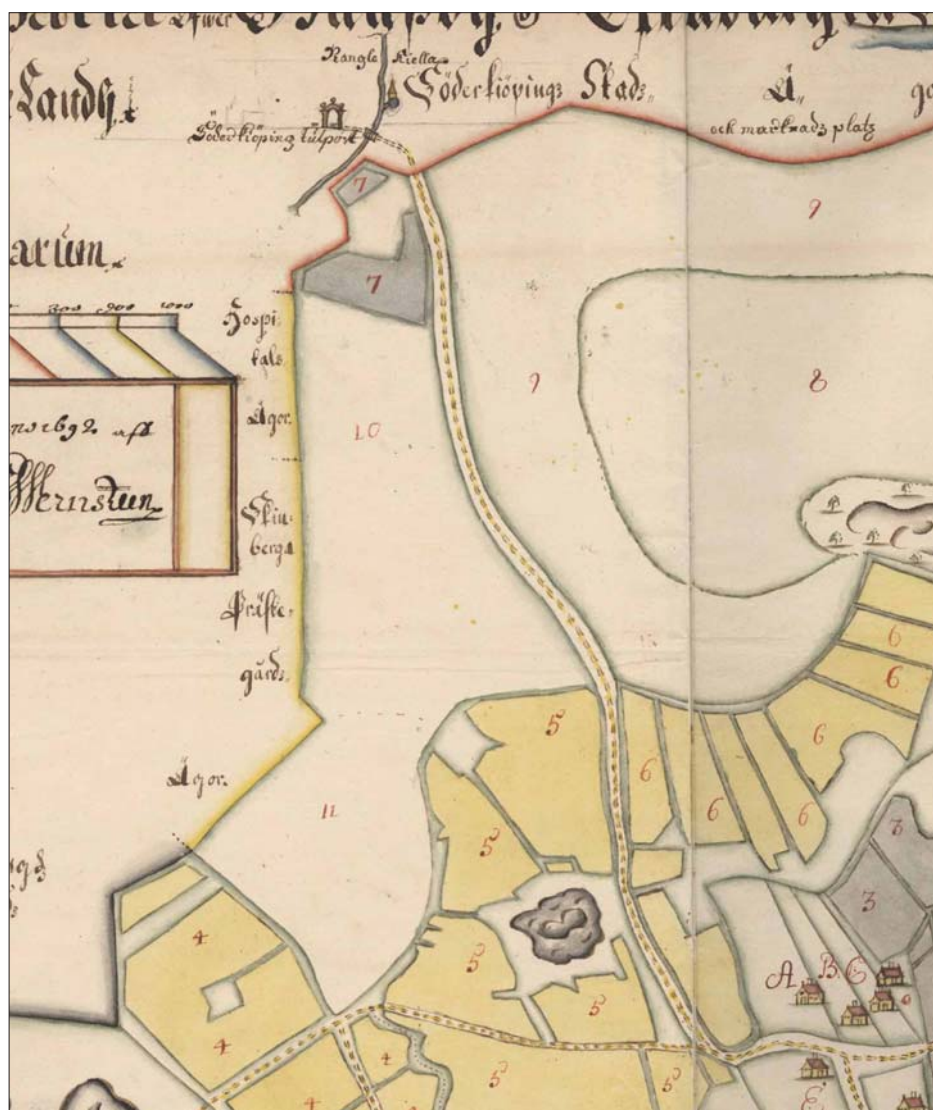
Till Korskullen lät S:ta Ragnhilds gille, bildat 1918, flytta äldre byggnader i början av 1900-talet och inrätta en hembygdspark/hembygdsmuseum. Området rymmer idag en samling äldre byggnader. Till de byggnader som är ursprungliga på platsen, och har tillhört Husby Skattegård hör grindstugan från 1700-talet, mangårdsbyggnaden från 1800-talet och ett lusthus. Från kusten fördes väderkvarnen och en fiskarstuga. Medan vandrarhemmet är inrymt i Mangelgården som är ett 1700-talshus flyttat från Skönbergagatan. Campingen har funnits sedan 1941.

Syfte

Korskullen ansågs kunna innehålla dold fornlämning i form av gravar från yngre järnåldern, eller lämningar efter möjliga försvarsanläggningar/utposter som från höjden kunnat bevaka infarten till staden.

Figur 4. Den östra delen av Jean de Rogiers karta över stadens jordar från 1642 (D111-1:1). Korskullen inringad. Själva kullen tillhörde Husby.

Figur 5. Utdrag ur geometrisk avmätning av Husby i Skönberga socken 1692 (handling D19:45 i Lantmäteristyrelsens arkiv). Korskullen ligger inkilad mellan de två åkermarkerna markerade med 7.

Syftet med den arkeologiska utredningen, etapp 1 och 2, är att fastställa om fornlämningar berörs av den aktuella exploateringen. Framkomna fornlämningar ska beskrivas och om möjligt avgränsas.

Resultat

Själva kullen berördes ej av schaktningarna som kom att utföras sydöst om denna. Arbetena kom endast att beröra gammal jordbruksmark och profilerna visade en typisk plöjd lermarksprofil, något som också var att förvänta utifrån det äldre kartmaterialet.

Referenser

Broberg B och Hasselmo M. 1978. Rapport Medeltidsstaden 5. Söderköping. Rapport Medeltidsstaden 5. RAÄ och SHM 1978

Jansson s BF. 1959. Ännu några runfynd från senare år. Ur Fornvännen 1959.

Lihoff S. Korskullen som blev Gilleskullen. S:ta Ragnhilds gilles årsbok 1978.

Digitala arkiv

Fornminnesregistret FMIS. www.raa.fmis.se
Ortnamnsregistret. www.sofi.se
Riksarkivet. www.ra.se
Lantmäteriverket. www.lantmateriet.se

Använda lantmäteriakter.

D111-1:1 Geometrisk avmätning av Söderköpings stad upprättad 1642 av Jean de Rogier

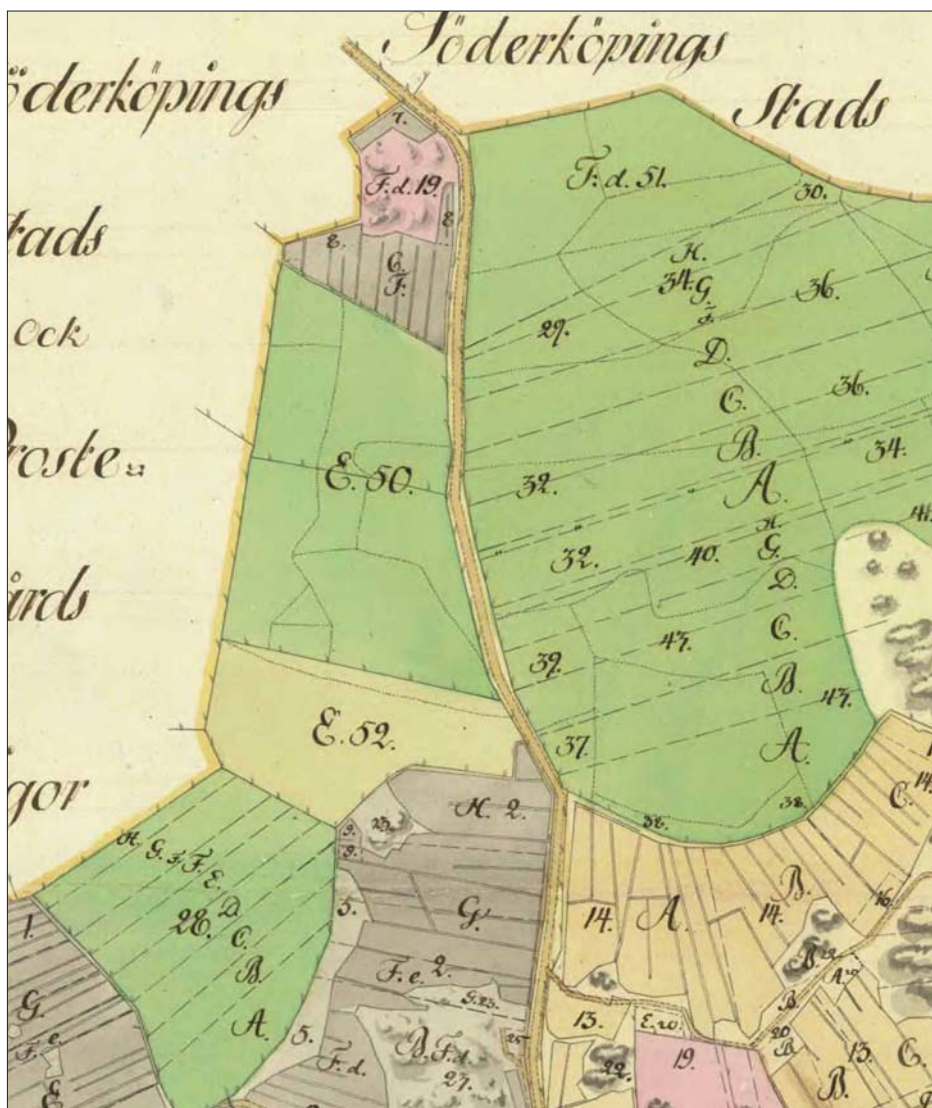
D111-1:5 Ägomätning Söderköpings stad upprättad 1701 av Anders Mörn

Figur 6. Schakt för VA och el vid Korskullen. I bakgrunden syns själva kullen med väderkvarnen. Vid foten av kullen grindstugan eller knekttorpet från 1700-talet. Mellan stugan och schaktet, bakom björken finns milstenen RAÄ 3.

Fig 7 Schaktplacering. Skala 1: 1 000.

Figur 8. Storskifteskarta över Husby från 1802. Korskullen, nu markerad som 19 är anvisad som ny byggnadstomt för Husby Skattegård. (handling D19:45 i Lantmäteristyrelsens arkiv).

D111-1:21 Mätning av stadens ägor upprättad 1813 av Gustaf Johan Grenvall

D100-19:d:16:2 Geometrisk avmätning av Husby i Skönberga socken upprättad 1650 av Jean de Rogier

D19:45 Geometrisk ägomätning Husby Skönberga socken upprättad 1692 av Jacob Johansson Vernsten

D100-19:2 Storskifte på inägor upprättad 1802 av Fredrik Ekmansson och Gustaf Johan Grevell

Tekniska uppgifter

Område	Korskullen
Fastighetsbeteckning	Söderköping 3:63
Socken	Söderköping
Kommun	Söderköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnr	Intill RAÄ 3 och 17.
Ekonomiska kartans blad	086 66 (8G6g Söderköping)
Koordinater	X-6483910 Y-1530925
Koordinatsystem	RT 90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk utredning etapp 1 och 2
Länsstyrelsens dnr	431-5662-11
Länsstyrelsens beslut	2010-12-22
Länsstyrelsens handläggare	Bertha Amaya
ÖLM dnr	561/10
Projektnummer	531205
Uppdragsgivare	Söderköpings Camping och Vandrarhem AB
Kostnadsansvarig	Söderköpings Camping och Vandrarhem AB
Projektledare	Mats Magnusson
Fält och rapportansvarig	Olle Hörfors
Fältarbetstid	2011-04-20
Fynd	-
Foto filmnr	Digitalt
Analyser	-
Grafik	Johan Levin
Renritning	-
Grafisk form	Johan Levin
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273	Rapport 2011:38 © Östergötlands museum

I april 2011 genomförde Östergötlands museum en arkeologisk utredning etapp 1 och 2 i samband med grävarbeten vid Korskullens Camping, fastigheten Söderköping 3:63, Söderköpings stad och kommun. Kartstudier visade att området utgjort en obrukad och obebyggd kulle tätt omgiven av åkermark i gränsen mellan stadens jordar och Husby. Nuvarande mangårdsbebyggelse tillkom vid storskifte av Husby 1802. Under 1900-talet blev området hembygdspark och camping.

Schaktningarna kom endast att beröra odlad lerjord och inget av arkeologiskt intresse påträffades.